

17. A csinovnyik ábrázolása Gogol A köpönyeg című elbeszélése és Csehov A csinovnyik halála című novellája alapján

1. A csinovnyik alakja az orosz irodalomban

Társadalmi háttér

- A csinovnyik az orosz hivatalnokok megnevezése volt, akik az állami bürokrácia alsóbb szintjein dolgoztak.
- Az orosz társadalom rendkívül hierarchikus volt a 19. században, a cári bürokrácia szigorú szabályai szerint működött.
- A csinovnyikok jelentéktelen, kiszolgáltatott emberek, akiknek élete monoton, céltalan és kicsinyes volt.
- A hivatalnokok a rendszer futószalagon gyártott „alkatrészei” lettek, akiknek nem volt egyéni döntési szabadságuk.
- A realizmus írói (pl. Gogol és Csehov) szatirikusan és groteszk módon mutatták be a csinovnyikokat, kritizálva a cári rendszer kegyetlenségét és embertelenségét.

A csinovnyik irodalmi jelentősége

- Az orosz realizmus egyik központi figurája lett, amelyen keresztül az írók a bürokrácia felesleges, lélektelen világát és az emberi kiszolgáltatottságot mutatták be.
- A csinovnyik figurája jól tükrözi a kisember tragédiáját, akit a hatalom és a társadalmi konvenciók teljesen bedarálnak.
- A hivatalnokok világa abszurd, kicsinyes és kiszolgáltatott, amely a társadalmi mobilitás hiányát és az önálló gondolkodás ellehetetlenítését mutatja be.

Gogol és Csehov csinovnyik-ábrázolása

- Gogol művei (pl. A köpönyeg) tragikomikus módon mutatják be a csinovnyikok jelentéktelenségét és kiszolgáltatottságát.
- Csehov (A csinovnyik halála) az abszurd végletekig fokozásával teszi groteszkké a hivatalnoki világot.

2. Gogol és Csehov csinovnyik-ábrázolása

Gogol és Csehov egyaránt a csinovnyikok kiszolgáltatottságán keresztül mutatja be az orosz bürokratikus rendszer embertelenségét, de eltérő módon közelítik meg a témát.

Gogol csinovnyik-ábrázolása – A köpönyeg

- ✓ Tragikomikus megközelítés: Gogol egyszerre ábrázolja a kisember életének szánalmasságát és nevetségességét.
- ✓ A csinovnyik teljes jelentéktelensége: Akakij Akakijevics élete teljesen céltalan és monoton, egyetlen célja egy új köpönyeg megszerzése.
- ✓ A köpönyeg szimbolikus jelentősége: a társadalmi elismerés és a méltóság jelképe, amelyet elveszítve a főhős teljesen összeomlik.
- ✓ A bürokratikus rendszer ridegsége: Amikor Akakij segítséget kér a hatóságoktól, mindenki közömbösen elutasítja.
- ✓ Groteszk, fantasztikus lezárás: Akakij Akakijevics halála után kísértetként tér vissza, hogy bosszút álljon az elnyomó hivatalnoki világon.

Csehov csinovnyik-ábrázolása – A csinovnyik halála

- ✓ Az abszurd végletekig fokozása: egy banális esemény, egy tüsszentés okozza a főhős pusztulását.
- ✓ A csinovnyik szolgálékütsége: Cservjakov teljesen alárendeli magát a tekintélynek, retteg attól, hogy megsértett egy felettest.
- ✓ A hivatalnoki világ kicsinyessége: minden apró esemény élet-halál kérdéssé válhat, mert a hatalom emberei önkényesen döntenek.
- ✓ A groteszk és tragikomikus elem dominanciája: Cservjakov bocsánatkérései egyre kétségbeesettebbé válnak, míg végül szó szerint „belehal a félelembe”.
- ✓ A rendszer kritikája: az egyén annyira elveszíti önállóságát, hogy saját létezését is csak mások véleményén keresztül tudja értelmezni.

Gogol és Csehov csinovnyik-ábrázolásának összehasonlítása

Jellemző	Gogol: A köpönyeg	Csehov: A csinovnyik halála
Téma	A kisember sorsa a bürokratikus világban.	Az abszurd és groteszk kisember-tragédia.
Főszereplő	Akakij Akakijevics, aki egy új köpönyeg révén próbál kiemelkedni.	Ivan Dmitrics Cservjakov, akit egy tüsszentés miatti bocsánatkérés semmisít meg.
Stílus	Realista, tragikomikus, groteszk.	Szatirikus, ironikus, groteszk.
A főhős problémája	A társadalom közönye és embertelensége.	A túlzott tekintélytisztelet és szolgálékűség.
A történet vége	A hivatalnok halála után kísértetként bosszút áll.	A csinovnyik a félelemtől és megalázottságtól szó szerint belehal.
Üzenet	A kisember teljesen kiszolgáltatott a bürokratikus rendszernek.	A szolgálékűség és a tekintélyfélelem abszurditása.

3. Gogol és Csehov műveinek összehasonlítása

Jellemző	Gogol: A köpönyeg	Csehov: A csinovnyik halála
Téma	Egy jelentéktelen hivatalnok, Akakij Akakijevics tragédiája, akinek életét egy új köpönyeg jelenti, de azt elveszítve céltalanná válik.	Egy csinovnyik, akinek élete teljesen megsemmisül, mert tüsszent egy tekintélyes ember előtt, és rettegésében belehal.
Főszereplő	Akakij Akakijevics Basmacsikin, egy szürke, visszahúzódó, kiszolgáltatott hivatalnok.	Ivan Dmitrics Cservjakov, egy ügybuzgó, szolgálatkész csinovnyik.
A hivatalnok jellemzése	Alázatos, jelentéktelen, minden életcélját az új köpönyeg beszerzése jelenti.	Szolgalelkű, félelemmel teli, akinek a túlzott tisztelet és az aggodalom lesz a végzete.
Konfliktus	A hivatalnok egy új köpönyeget varrat magának, amely végre boldoggá teszi, de ellopják tőle, és ettől teljesen összeomlik.	A hivatalnok véletlenül rátüsszent egy magas rangú tisztviselőre, és félelmében folyamatosan bocsánatot kér, míg végül belehal a megalázottságba.
A rendszer ábrázolása	A társadalmi közöny és a bürokratikus elnyomás miatt a kisember teljesen kiszolgáltatott, az emberi méltóság semmit sem ér.	A tekintélytisztelet és a félelem eluralkodik az emberek felett, a hivatalnokok élete értelmetlen és kiszolgáltatott.
Stílus	Realista ábrázolás groteszk elemekkel és társadalomkritikával.	Szatirikus, ironikus és groteszk stílus, amely a hivatalnoki világ abszurditását mutatja be.
A főhős bukása	Akakij elveszíti az egyetlen dolgot, ami boldoggá tette, ettől megbetegszik és meghal.	Cservjakov egy jelentéktelen eseménytől annyira retteg, hogy belehal a stresszbe.
Társadalomkritika	A bürokratikus rendszer embertelenné és jelentéktelenné teszi az egyént, az emberek érzéketlenek a kisember sorsa iránt.	Az orosz hivatalnoki világ abszurd és kegyetlen: egy jelentéktelen esemény (egy tüsszentés) is végzetes lehet.
Üzenet	Az egyszerű emberek kiszolgáltatottsága és a hatalom embertelensége.	A túlzott szolgalelkűség és a tekintélyfélelem eltorzítja az emberi viselkedést.

4. Gogol: A köpönyeg – A csinovnyik groteszk ábrázolása

📌 A mű jelentősége

- A köpönyeg az orosz kisember-irodalom egyik legmeghatározóbb műve, amely az orosz realizmus korai darabjai közé tartozik.
- Gogol műve egy groteszk tragédia, amelyben a komikum és az abszurditás keveredik a mély társadalomkritikával.
- A mű a kisember kiszolgáltatottságát és a bürokratikus rendszer embertelenségét mutatja be.
- Dosztojevszkij szerint „Mindannyian Gogol köpönyegéből bújtunk ki”, utalva arra, hogy a modern orosz irodalom számára A köpönyeg meghatározó alapmű.

📌 Akakij Akakijevics Basmacskin jellemzése

- ✓ Nem hős, hanem egy hétköznapi, jelentéktelen hivatalnok.
- ✓ Neve is jelentéktelenségét jelzi (Basmacskin = „papucsos”), ezzel is utalva arra, hogy egy átlagember, akinek nincsenek nagy céljai az életben.
- ✓ Élete teljesen céltalan és üres, egyetlen öröme a munkája, amelyben azonban nincs kreativitás vagy alkotóerő – pusztán másolásból áll.
- ✓ A köpönyeg megszerzése lesz az élete egyetlen értelme – ez az első és egyetlen célja, amely reményt ad neki.

📌 A köpönyeg szimbolikája

- A köpönyeg a társadalmi elismerés és az egyéni méltóság jelképe: Akakij Akakijevics számára az új köpönyeg nemcsak egy ruhadarab, hanem egyfajta önértékelés és identitás forrása is.
- Az anyagi javak illúziója: Az új köpönyeg birtoklása egy rövid időre felemeli Akakij társadalmi helyzetét, a kollégái is másképp tekintenek rá, de mindez illúziónak bizonyul.
- A kisember tragédiája: Miután a köpönyeget ellopják, Akakij minden reményét elveszíti, ez vezet a halálához.
- A fantasztikus elem és a bosszú motívuma: Halála után Akakij szellemként tér vissza, és bosszút áll a bürokratikus világon – ez a groteszk lezárás fokozza a mű abszurditását.

Stílus és mondanivaló

- ✓ Realizmus és groteszk keveredése – A mű egyszerre valóságű és abszurd, az események hétköznapiságát a fantasztikus lezárás ellenpontozza.
- ✓ Társadalomkritika – Gogol műve éles kritikát fogalmaz meg az orosz bürokrácia embertelenségével és közönyével szemben. A rendszer egyetlen célja a hatalom fenntartása, az egyénnek nincs valódi értéke.
- ✓ Emberi kiszolgáltatottság bemutatása – Akakij egy jelentéktelen hivatalnok, akinek semmi befolyása nincs a saját életére. A társadalom semmibe veszi, és amikor segítséget kérne, mindenki elutasítja.
- ✓ Groteszk humor és tragikum egyensúlya – A mű elején Akakij kisszerűsége komikusnak tűnhet, de a végére a humor tragikus groteszkké válik.

Összegzés

- Gogol A köpönyeg című műve a kisember-irodalom egyik legfontosabb darabja, amely bemutatja a jelentéktelen hivatalnokok életét és a bürokrácia elnyomó világát.
- Akakij Akakijevics figurája az orosz realizmus egyik első tragikomikus hőse, akinek az élete teljesen értelmetlen, egyetlen célja a köpönyeg megszerzése.
- A köpönyeg szimbolikus jelentőségű, mert egyszerre jelképezi a társadalmi elismerés iránti vágyat és az emberi kiszolgáltatottságot.
- A mű groteszk és szatirikus elemei éles társadalomkritikát fogalmaznak meg: a rendszer közönye és az emberek érzéketlensége végül a kisember tragédiájához vezet.
- Gogol stílusa egyedi módon ötvözi a realizmust, a groteszket és a fantasztikumot, ezzel pedig maradandó hatást gyakorolt az orosz irodalomra.

5. Csehov: A csinovnyik halála – A hivatalnok abszurd sorsa

A mű jelentősége

- Csehov rövid novellája Gogol hatását tükrözi, de még inkább az abszurd és groteszk végletekig fokozására épít.
- A hivatalnoki világ kicsinyességének és abszurditásának kritikája, amelyben a legjelentéktelenebb esemény is végzetes lehet.
- A mű egy parányi és banális történeésből (egy tüszentésből) tragédiát formál, ezzel mutatva be a kisember teljes kiszolgáltatottságát.
- Csehov egyetlen rövid epizódban képes bemutatni a tekintélytisztelet és a bürokratikus rendszer teljesen abszurd és torz hatásait.

Ivan Dmitrics Cservjakov jellemzése

- ✓ Alázatos, szolgálékű csinovnyik, akinek teljes élete a feletteseinek való megfelelésről szól.
- ✓ A tekintélytisztelet rabja, annyira fél a magasabb rangú tisztviselőktől, hogy elveszíti minden önállóságát.
- ✓ Egy véletlen tüsszentés miatt kezd pánikolni, mert attól tart, hogy megsértette a feletteseit, ezért folyamatosan bocsánatot kér, míg végül a stressz és a megalázottság szó szerint megöli.
- ✓ Teljesen jelentéktelen ember, aki nem tud másban gondolkodni, csak abban, hogy a hierarchiában alatta állóknak engedelmességen, a feletteseit pedig szolgálja.

A mű abszurditása és mondanivalója

- ✓ Apró, jelentéktelen eseményből fakadó tragédia – egy tüsszentés groteszk módon a főhős vesztét okozza, bemutatva az orosz hivatalnoki világ abszurditását.
- ✓ A bürokrácia és a tekintélytisztelet kritikája – a rendszer teljesen elnyomja a kisembereket, Cservjakovnak nincs saját akarata vagy élete, csak a tekintély elismerésének vágya.
- ✓ A groteszk és tragikomikus hatás – az olvasó először nevetségesnek találja a helyzetet, de ahogy Cservjakov egyre kétségbeesettebbé válik, a humor tragédiává alakul.
- ✓ Csehov ironikus és tárgyilagos stílusa – a novella elbeszélése szenvtelen és egyszerű, de az események abszurditása miatt a történet mégis groteszk és tragikomikus.
- ✓ Az egyén teljes kiszolgáltatottsága – Cservjakovnak semmilyen önállósága nincs, a saját jelentéktelen pozíciójához és a feletteseinek való megfeleléshez ragaszkodik.
- ✓ A hatalom és az emberek közömbössége – a magas rangú tisztviselő nem is foglalkozik Cservjakovval, az egész pánikolás egy képzelt büntudaton alapszik, amely végül halálhoz vezet.

Összegzés

- A csinovnyik halála Csehov egyik legrövidebb, de legsokkolóbb társadalomkritikai műve, amely groteszk módon mutatja be a kisember sorsát.
- A novella egy látszólag jelentéktelen eseményt fokoz abszurdá, ezzel is mutatva a hivatalnoki világ kisstílúságát és kegyetlenségét.
- Csehov a társadalomra és az emberi természetre adott kritikája itt rendkívül erős: a hatalomnak kiszolgáltatott emberek önállótlanok, a hierarchia pedig értelmetlen szabályok szerint működik.

- A történet egyszerre humoros és tragikus, hiszen az olvasó először nevetségesnek találja Cservjakov reakcióját, de ahogy a novella halad előre, a humor tragikus groteszkké válik.
- A mű éles társadalomkritikája még ma is aktuális, hiszen a túlzott megfelelési kényszer, a tekintélyelvűség és a kiszolgáltatottság problémája továbbra is jelen van az emberi társadalmakban.

6. Összegzés: Gogol és Csehov csinovnyik-ábrázolása

✦ Hasonlóságok

- Mindkét műben egy jelentéktelen, kiszolgáltatott hivatalnok áll a középpontban.
- A főhősök abszurd és groteszk módon pusztulnak el, egy teljesen jelentéktelen esemény miatt.
- A művek a cári bürokrácia kegyetlenségét és embertelenségét mutatják be.

✦ Különbségek

Gogol: A köpönyeg	Csehov: A csinovnyik halála
Hosszabb, összetettebb történet.	Rövid, csattanós novella.
A hivatalnok sorsa tragikus és szimbolikus.	A hivatalnok halála groteszk és abszurd.
A fantázia (kísértetmotívum) megjelenik.	A történet realista, nincsenek fantasztikus elemek.

✦ Végső üzenet

- Mindkét mű az orosz hivatalnoki világ kegyetlenségét és értelmetlenségét bírálja.
- Gogol és Csehov egyaránt a kisember kiszolgáltatottságát és megalázottságát mutatja be, de Csehov ezt rövidebb, még groteszkebb formában teszi.
- A csinovnyikok élete céltalan, létezésük a bürokrácia és a társadalmi konvenciók rabja.

17. A csinovnyik ábrázolása Gogol A köpönyeg című elbeszélése és Csehov A csinovnyik halála című novellája alapján

1. A csinovnyik alakja az orosz irodalomban

✦ Társadalmi háttér

- Csínovnyik = orosz hivatalnok, az állami bürokrácia alsóbb szintjein dolgozó alkalmazott.
- A 19. századi orosz realizmus egyik fontos témája a társadalom hierarchikus és bürokratikus berendezkedése.
- A csínovnyikok jelentéktelen, kiszolgáltatott emberek, akiknek élete monoton, céltalan és kicsinyes.
- A realizmus írói (pl. Gogol és Csehov) szatirikusan és groteszk módon mutatták be a csínovnyikokat, kritizálva a cári rendszer kegyetlenségét és embertelenségét.

✦ A csínovnyik irodalmi jelentősége

- Az orosz realizmus egyik központi figurája, amelyen keresztül az írók a bürokrácia felesleges, lélektelen világát és az emberi kiszolgáltatottságot mutatták be.
- A csínovnyik figurája jól tükrözi a kisember tragédiáját, akit a hatalom és a társadalmi konvenciók teljesen bedarálnak.

2. Gogol és Csehov műveinek összehasonlítása

Jellemző	Gogol: A köpönyeg	Csehov: A csinovnyik halála
Téma	Egy jelentéktelen hivatalnok, Akakij Akakijevics tragédiája, akinek életét egy új köpönyeg jelenti, de azt elveszítve céltalanná válik.	Egy csinovnyik, akinek élete teljesen megsemmisül, mert tüsszent egy tekintélyes ember előtt, és rettegésében belehal.
Főszereplő	Akakij Akakijevics Basmacsikin, egy szürke, visszahúzódozó, kiszolgáltatott hivatalnok.	Ivan Dmitrics Cservjakov, egy ügybuzgó, szolgálatkész csinovnyik.
A hivatalnok jellemzése	Alázatos, jelentéktelen, minden életcélját az új köpönyeg beszerzése jelenti.	Szolgalelkű, félelemmel teli, akinek a túlzott tisztelet és az aggodalom lesz a végzete.
Konfliktus	A hivatalnok egy új köpönyeget varrat magának, amely végre boldoggá teszi, de ellopják tőle, és ettől teljesen összeomlik.	A hivatalnok véletlenül rátüsszent egy magas rangú tisztviselőre, és félelmében folyamatosan bocsánatot kér, míg végül belehal a megalázottságba.
Stílus	Realista ábrázolás groteszk elemekkel és társadalomkritikával.	Szatirikus, ironikus és groteszk stílus, amely a hivatalnoki világ abszurditását mutatja be.
Üzenet	A bürokratikus rendszer embertelenné és jelentéktelenné teszi az egyént, a társadalom közönye miatt a kisember teljesen kiszolgáltatott.	Az orosz hivatalnoki világ abszurd és kegyetlen: a jelentéktelen dolgok miatt az ember teljesen elveszhet és megsemmisülhet.

3. Gogol: A köpönyeg – A csinovnyik groteszk ábrázolása

✦ A mű jelentősége

- A köpönyeg a kisember-irodalom alapműve, amely az orosz realizmus egyik első meghatározó darabja.
- A novella egy groteszk tragédia, amelyben az abszurditás és a komikum keveredik a mély társadalomkritikával.

✦ Akakij Akakijevics Basmacsikin jellemzése

- ✓ Jelentéktelen hivatalnok, akinek egyetlen öröme a munkája.
- ✓ Életének egyetlen célja a köpönyeg megszerzése, amely önbizalmat és státuszt ad neki.
- ✓ Miután ellopják tőle, teljesen összeomlik, elveszíti az életkedvét és meghal.

✦ A köpönyeg szimbolikája

- Az egyéni méltóság és a társadalmi elismerés jelképe.
- Az anyagi javak illúziója: rövid időre felemeli Akakijt, de végül még nagyobb kiszolgáltatottságba taszítja.
- A fantasztikus elem (bosszúálló kísértet) fokozza a mű groteszk jellegét.

✦ Stílus és mondanivaló

- ✓ Realizmus és groteszk keveredése – a tragikum és komikum egyensúlya.
- ✓ Társadalomkritika – a bürokratikus világ érzéketlensége és embertelensége.
- ✓ A kisember kiszolgáltatottsága – a rendszer semmibe veszi az egyént.

4. Csehov: A csinovnyik halála – A hivatalnok abszurd sorsa

✦ A mű jelentősége

- Csehov egy banális eseményt (egy tüsszentést) fokoz abszurdá, ezzel mutatva be a hivatalnoki világ kegyetlenségét és torz hierarchiáját.

✦ Ivan Dmitrics Cservjakov jellemzése

- ✓ Alázatos, szolgálékú hivatalnok, aki teljesen a tekintély uralma alatt él.
- ✓ A túlzott megfelelési kényszer áldozata – egy jelentéktelen eseménytől annyira retteg, hogy végül belehal.

✦ A mű abszurditása és mondanivalója

- ✓ A legapróbb eseményből fakadó tragédia – egy tüsszentés végzetessé válik.
- ✓ A tekintélytisztelet kritikája – az alázatos emberek teljes elnyomása.
- ✓ Csehov ironikus stílusa – az elbeszélés tárgyilagos, de az események abszurditása tragikomikussá teszi a történetet.